

گزارش اقتصاد ایران در سال ۱۳۸۵

بانک کارآفرین

مدیریت مطالعات اقتصادی و سازمان

مرداد ۱۳۸۶

مقدمه

بر اساس آمار منتشره توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، اقتصاد ایران در ۹ ماهه اول سال ۱۳۸۵ رشدی معادل ۵/۳٪ داشت که ۰/۲ واحد درصد کمتر از دوره مشابه سال ۱۳۸۴، و ۲/۱ واحد درصد کمتر از پیش بینی برنامه چهارم توسعه بوده است. متوسط ۱۲ ماهه نرخ تورم در سال ۱۳۸۵ با ۱/۵ واحد درصد افزایش نسبت به سال ۱۳۸۴ به ۱۳/۶٪ رسید. تورم در طول سال رو به افزایش بود و نرخ آن در ماه اسفند نسبت به اسفند سال ۱۳۸۴ به ۱۶/۶٪ رسید. نقدینگی در سال مورد بررسی حدود ۳۹/۴٪ افزایش داشت که طی سال‌های اخیر بی سابقه است. افزایش قیمت جهانی نفت و رسیدن آن به مرز ۶۶ دلار برای هر بشکه موجب بهبود قابل توجه موازنه پرداخت‌ها نسبت به سال‌های قبل شد. ضمناً تقاضای داخلی تا حدود زیادی با واردات پاسخ داده شد. هزینه‌های دولت نیز در سال مورد بررسی ۲۲/۱٪ افزایش یافت.

در بخش واقعی، آمارهای منتشره بانک مرکزی نشان می‌دهد که نرخ رشد اقتصاد ایران از ۵/۱٪ در سه ماهه نخست سال، به ترتیب به ۴/۷٪ و ۶/۲٪ در سه ماهه دوم و سوم رسید. بدین ترتیب، میانگین نرخ رشد ۹ ماهه برابر با ۵/۳٪ است. متوسط نرخ بیکاری در سال ۱۳۸۵ به ۱۱/۲٪ رسید که ۰/۲ واحد درصد کمتر از متوسط آن در سال ۱۳۸۴ بود. البته نرخ بیکاری در فصل چهارم سال ۱۳۸۵ به ۱۲/۱٪ رسید که تقریباً برابر با سال ۱۳۸۴ بود.

درآمدهای دولت ۶/۸٪ و هزینه‌های آن ۲۲/۱٪ افزایش یافت و در نتیجه کسری بودجه با ۹۳/۳٪ افزایش نسبت به سال قبل، به ۱۶۱/۱ تریلیون ریال رسید. باید توجه داشت که به دلیل تامین کسری بودجه از حساب ذخیره ارزی، اثر تورمی آن به میزان قابل توجهی خنثی شده است. در سال ۱۳۸۵، حدود ۸۸/۵٪ کسری بودجه از محل حساب ذخیره ارزی تامین شد. به این ترتیب، اتکای بودجه دولت به منابع نفتی به ۶۱/۱٪ رسید که تقریباً در حد سال قبل بود. موضوع کاهش یا حذف یارانه‌های انرژی و تاثیر آن بر درآمد دولت و به تبع آن بر کسری بودجه، از دیگر موضوعات مهم در سال ۱۳۸۵ بود که تا پایان سال توافقی بر سر آن صورت نگرفت.

دستور شورای پول و اعتبار در کاهش نرخ سود تسهیلات بانک‌ها، باعث شد تا سیستم بانکی، به ویژه بانک‌های خصوصی، برای انطباق با شرایط جدید، با مشکلاتی مواجه شوند. در سال ۱۳۸۵، تقریباً تمامی شاخص‌های پولی با نرخ رشد بسیار بالایی، حتی بالاتر از سال گذشته، همراه بودند. حجم پول با ۴/۶ واحد درصد افزایش از ۲۵/۸ درصد به ۳۰/۴ درصد رسید. رشد نقدینگی حتی از آن هم بیشتر بود و از ۳۴/۳٪ در سال ۱۳۸۴ به حدود ۳۹/۴٪ در سال ۱۳۸۵ رسید. حجم اعتبارات بخش خصوصی از ۸۶۵/۳ تریلیون ریال در سال ۱۳۸۴ به ۱۲۲۶/۲ تریلیون ریال در سال ۱۳۸۵ رسید و ۳۴/۶ درصد افزایش داشت. پایه پولی ۲۳/۹ درصد افزایش یافت که رشد قابل توجهی است ولی کمتر از رشد استثنایی ۴۵/۳٪ در سال ۱۳۸۴ بود. آثار این افزایش بی سابقه پایه پولی در سال ۱۳۸۴، عملاً در سال ۱۳۸۵ آشکار شد.

در سال ۱۳۸۵، بهبود وضعیت تراز پرداخت‌ها ادامه داشت و باعث تقویت میزان ذخایر ارزی کشور شد. این موضوع، عمدتاً متأثر از افزایش قیمت نفت بود. قیمت نفت در سال مورد بررسی به ۶۶ دلار رسید (متوسط قیمت نفت ایران در سال ۱۳۸۴ حدود ۵۱/۳ دلار بود). در این سال، درآمد حاصل از صادرات نفت و گاز با ۲۳٪ افزایش به ۶۰ میلیارد دلار رسید (بنا به گزارش فارس نیوز به تاریخ ۱۳۸۶/۰۱/۲۵). واردات در مقایسه با مدت مشابه سال قبل تقریباً ثابت بود و به رقم ۴۱/۴ میلیارد دلار رسید که با این همه، رقم قابل توجهی است. در نتیجه تراز تجاری کشور به میزان ۳۴/۹ میلیارد دلار مثبت گردید. تنها کاهش مربوط به حساب سرمایه بود که طی ۶ ماهه اول سال ۱۳۸۵ به رقم ۳- میلیارد دلار رسید. به این ترتیب ذخایر انباشته کشور احتمالاً به بیش از ۶۰ میلیارد دلار رسیده است که نسبت به دوره مشابه سال قبل افزایش قابل توجهی نشان می‌دهد.

در بورس تهران در سال ۱۳۸۵، نشانه‌هایی از تغییر جهت در روند نزولی شاخص سهام به چشم می‌خورد. در آخرین روز کاری ۱۳۸۴، شاخص سهام به ۹۴۶۰ رسید که پایین‌ترین سطح آن در طول سال ۱۳۸۴ بود. در سال مورد بررسی، صرف نظر از برخی نوسانات، شاخص روند افزایشی آرامی داشت و در پایان سال با ۳/۸٪ افزایش به رقم ۹۸۲۱ رسید. در عین حال میزان معاملات با کاهش ۲/۱ درصدی مواجه بود. این در حالی است که در سال قبل، هم شاخص ۲۶ درصد کاهش داشت و هم حجم معاملات تقریباً نصف شده بود.

از سوی دیگر مبلغ سفته‌ها و برات‌های واخواست شده در تهران در سال ۱۳۸۵ نسبت به سال قبل، حدود ۸۷٪ افزایش یافت. این افزایش برای سال ۱۳۸۴، ۱۲۵٪ بود. این در حالی است که تعداد سفته و برات‌های واخواست شده تنها ۱۳/۷٪ افزایش پیدا کردند که به نظر می‌رسد نشان دهنده مشکلات بیشتر در مبادلات تجاری در واحدهای اقتصادی بزرگتر باشد

در نتیجه، وجوه بارز اقتصاد ایران در سال ۱۳۸۵ عبارت بودند از افزایش قابل توجه درآمد نفت، رشد شدید نقدینگی، بروز علایم افزایش تورم، و واردات قابل توجه که تا حدودی نیروهای تورمی را تعدیل نمود.

متغیرهای عمده اقتصادی

مقدار					نرخ رشد				
۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱
۳۴۳/۲	۴۱۹/۷	۳۹۸/۲	۳۷۹/۸	۳۵۵/۶	۷/۶٪	۶/۸٪	۴/۸٪	۵/۴٪	۵/۳٪
۶۰/۰	۴۸/۸	۳۶/۳	۲۷/۴	۲۳/۰	۱۸/۸٪	۱۹/۱٪	۳۲/۸٪	۳۴/۴٪	۲۲/۹٪
۴۱/۴	۴۱/۰	۳۸/۲	۲۹/۶	۲۲/۰	۲۱/۶٪	۳۴/۱٪	۲۹/۲٪	۷/۳٪	۱/۱٪
۲۶/۲	۱۳/۶	۸/۸	۵/۳	۶/۱	۸۵/۹٪	۸۶/۹٪	۱۶۶/۰٪	۵۴/۵٪	۹۲/۶٪
۱۶۱/۱	۸۳/۳	۸۰/۸	۶۹/۲	۶۴/۲	۳/۱٪	۷/۸٪	۱۶/۸٪	۳/۱٪	۹۳/۳٪
۱۱/۲	۱۱/۵	۱۰/۳	۱۱/۶	۱۲/۸	-	-	-	-	-
۱۲۲۶/۲	۸۶۵/۳	۶۲۵/۷	۴۵۴/۸	-	-	-	۳۷/۶٪	۳۸/۳٪	۴۱/۷٪
۱۲۸۵/۰	۹۲۱/۰	۶۸۵/۹	۵۲۶/۶	۴۱۷/۵	۳۰/۱٪	۲۶/۱٪	۳۰/۲٪	۳۴/۳٪	۳۹/۵٪
۱۶/۶	۱۰/۲	۱۶/۷	۱۳/۹	۱۷/۵	-	-	-	-	-
۱۸/۶	۷/۹	-۱/۹	-۲/۲	-۰/۹	-	-	-	-	-
۸/۳	۴/۹	۵/۸	۶/۳	۷/۰	-	-	-	-	-

* رقم تولید ناخالص داخلی و نرخ رشد آن برای سال ۱۳۸۵ نه ماهه است.

بخش واقعی اقتصاد

آمارهای منتشره بانک مرکزی نشان می‌دهد که در ۹ ماهه نخست سال ۱۳۸۵، اقتصاد ایران ۵/۳ درصد رشد داشت که ۰/۲ واحد درصد نسبت به دوره مشابه سال قبل کاهش نشان می‌دهد. رشد اقتصادی ایران در فصل‌های اول تا سوم سال به ترتیب ۵/۱٪، ۴/۷٪ و ۶/۲٪ بود.

بخش کشاورزی همانند سال گذشته، سال جاری را با موفقیت آغاز کرد. رشد بخش کشاورزی در فصل اول نسبت به مدت مشابه سال قبل ۶/۹ درصد بود (در مقایسه با ۷/۲ درصد برای دوره مشابه سال قبل). همان گونه که در گزارش‌های پیشین نیز اشاره شده است، حدود ۵۰ درصد ارزش افزوده بخش کشاورزی در فصل دوم بدست می‌آید و رشد ارزش افزوده این بخش در فصل دوم نقش تعیین کننده‌ای در رشد و رونق آن در کل سال دارد. (هنوز آمار حساب‌های ملی مربوط به بخش‌های مختلف ارایه نشده است).

در فصل اول سال ۱۳۸۵ ارزش افزوده بخش صنایع و معادن که خود شامل سه زیر بخش صنعت و معدن، ساختمان، و سایر (آب، برق و گاز) می‌شود، به ۲۴/۱ تریلیون ریال رسید و بنابراین رشدی معادل ۶/۳٪ داشت که ۴/۱ واحد درصد کمتر از رشد آن در دوره مشابه سال قبل است.

ارزش افزوده زیر بخش صنعت در سه ماهه اول سال جاری حدود ۵/۹ درصد افزایش یافت که ۵ واحد درصد کمتر از سه ماهه اول سال ۱۳۸۴ است.

تداوم رشد مثبت بخش ساختمان نیز قابل توجه است. رونق در بخش ساختمان در طول سال ادامه داشت و افزایش قیمت در اوایل تابستان و اواسط پاییز بسیار چشمگیر بود. این بخش از سه ماهه چهارم سال ۱۳۸۲ تا سه ماهه چهارم سال ۱۳۸۳ (در تمام مقاطع فصلی) دارای رشد منفی نسبت به دوره‌های مشابه سال ماقبل خود بود، اما از سه ماهه نخست سال ۱۳۸۴ به بعد (به استثنای سه ماهه دوم سال ۱۳۸۴) رشد ارزش افزوده بخش ساختمان مثبت شده است. رشد ارزش افزوده این بخش در سه ماهه نخست سال ۱۳۸۵ به ۵٪ رسید که ۶/۴ واحد درصد کمتر از دوره مشابه سال قبل می‌باشد. تعداد پروانه‌های ساختمانی صادره در ۹ ماهه سال جاری نسبت به دوره مشابه سال قبل ۱۵/۸٪ افزایش داشت. این نسبت در سال گذشته ۸/۹- درصد بوده است.

در فصل اول سال ۱۳۸۵، رشد ارزش افزوده بخش نفت ۳ درصد کاهش یافت، در مقایسه با ۳/۸ درصد کاهش در دوره مشابه سال قبل. علت اصلی این کاهش، پایین بودن میزان سرمایه‌گذاری‌های جدید در حوزه نفت در کشور می‌باشد. بر اساس روندهای مشاهده شده در سال‌های قبل، انتظار می‌رود ارزش افزوده بخش نفت در سه ماهه سوم سال به بیشترین مقدار خود برسد و در سه ماهه پایانی سال با کاهش مواجه شود.

رشد بخش خدمات در سه ماهه اول سال ۱۳۸۵ نسبت به مدت مشابه سال قبل آن کمی کاهش یافت. بر اساس آمارهای مقدماتی، رشد این بخش در دوره مورد بررسی ۵/۸ درصد افزایش داشت که حدود ۰/۶ واحد درصد از ۱۳۸۴ کمتر است. خدمات مهمترین بخش در تولید ناخالص داخلی می‌باشد، و سهم آن حدود ۵۰ درصد ارزش تولید ناخالص داخلی کشور است. ارزش افزوده بخش خدمات در طول سال روند صعودی دارد، و فقط در سه ماهه سوم سال با اندکی کاهش مواجه می‌شود.

بر اساس آمارهای بانک مرکزی، تشکیل سرمایه ثابت در نه ماهه نخست سال ۸/۱٪ رشد داشت که ۴/۵ واحد درصد از دوره مشابه سال قبل بیشتر است.

بر اساس پیش بینی برنامه چهارم، متوسط رشد اقتصادی در سال‌های برنامه می‌بایست حدود ۸ درصد باشد تا نرخ بیکاری به سطح مورد نظر در سال پایانی برنامه کاهش یابد.

تولید ناخالص داخلی (به قیمت ثابت ۱۳۷۶)

	مقدار (تریلیون ریال)				درصد تغییر				سهم در رشد (واحد درصد)	
	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵*	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵*
کشاورزی	۵۳/۴	۵۴/۵	۵۸/۴	۱۵/۱	۲/۲	۷/۱	۶/۹	۱/۰	۱/۰	۱/۰
نفت	۴۴/۷	۴۵/۹	۴۶/۱	۱۱/۵	۲/۶	۰/۶	-۳/۰	-۰/۴	-۰/۴	-۰/۴
صنایع و معادن	۸۹/۹	۹۷/۵	۱۰۴/۰	۲۴/۱	۸/۴	۶/۷	۶/۳	۱/۴	۱/۶	۱/۴
صنعت و معدن	۶۷/۰	۷۵/۰	۸۰/۴	۱۷/۹	۱۱/۹	۷/۲	۵/۹	۱/۱	۱/۳	۱/۱
ساختمان	۴/۲	۱۷/۹	۱۸/۷	۴/۱	۳۲۴/۷	۴/۴	۵/۰	-۰/۲	-۰/۲	-۰/۲
سایر (برق، گاز، و آب)	۱۸/۷	۴/۶	۴/۹	۲/۱	-۷۵/۳	۶/۴	۱۱/۸	-۰/۱	-۰/۱	-۰/۱
خدمات	۱۹۵/۶	۲۰۴/۶	۲۱۶/۰	۵۵/۳	۴/۶	۵/۶	۵/۸	۲/۹	۲/۹	۳/۰
کسر می‌شود: کارمزد احتسابی	۳/۷	۴/۳	۴/۸	۱/۴	۱۳/۶	۱۲/۰	۲۶/۷	-۰/۱	-۰/۱	-۰/۳
تولید ناخالص داخلی به قیمت پایه	۳۷۹/۸	۳۹۸/۲	۴۱۹/۷	۳۴۳/۲**	۴/۸	۵/۴	۵/۳**	۵/۴	۵/۴	۵/۱

* ارقام مربوط به سه ماهه نخست ۱۳۸۵ است.

** نرخ رشد مربوط به سال ۱۳۸۵ برآورد اولیه از آمار منتشر شده توسط بانک مرکزی برای ۹ ماهه ابتدای سال می‌باشد.

وضع مالی دولت

بر اساس آخرین ارقام منتشره توسط بانک مرکزی، درآمدهای دولت در سال ۱۳۸۵ به ۴۱۳/۹ تریلیون ریال رسید که ۶/۸٪ نسبت به مدت مشابه سال قبل رشد داشته است. در همین سال رقم هزینه‌های دولت به ۵۷۵ تریلیون ریال رسید که نسبت به مدت مشابه سال قبل ۲۲/۱٪ افزایش داشت. بنابراین، در دوره مورد بررسی، کسری بودجه دولت به رقم ۱۶۱/۱ تریلیون ریال رسید که نسبت به دوره مشابه سال قبل ۹۳/۳٪ افزایش داشت.

به این ترتیب، بر اساس یک برآورد ابتدایی، نسبت کسری بودجه دولت به GDP به ۸/۳٪ خواهد رسید که ۳/۴ واحد درصد بیش از رقم مشابه سال ۱۳۸۴ است. در همین دوره، نسبت هزینه‌های دولت به GDP نیز به ۲۹/۸٪ می‌رسد که ۲ واحد درصد بیش از سال پیش از آن می‌باشد.

از مجموع ۴۱۳/۹ تریلیون ریال درآمد دولت در بودجه سال ۱۳۸۵، سهم دولت از فروش نفت ۱۸۲/۸ تریلیون ریال بوده است که نسبت به رقم مشابه سال قبل ۲/۴٪ کاهش دارد. این رقم تقریباً برابر با رقم پیش بینی شده در بودجه سال ۱۳۸۵ است. از مجموع درآمدهای دولت در دوره مورد بررسی، سهم درآمدهای نفتی بزرگترین وزن را به خود اختصاص داده است. جالب توجه است که سهم مستقیم نفت از درآمدهای دولت از ۴۸/۳٪ در سال ۱۳۸۴، به ۴۴/۲٪ در سال مورد بررسی کاهش یافت. البته اگر ۵٪ درآمد مالیات عملکرد نفت را از مجموع درآمدهای مالیاتی خارج و به درآمدهای نفتی اضافه کنیم، این سهم به ۵۰/۵٪ می‌رسد (در مقایسه با ۵۶/۵٪ سال قبل از آن).

درآمدهای مالیاتی دولت در سال مورد بررسی به ۱۵۱/۶ تریلیون ریال رسید که حدود ۱۳٪ نسبت به سال قبل افزایش دارد. نسبت تحقق درآمدهای مالیاتی به رقم مصوب آن در این سال، حدود ۸۵/۴٪ درصد بود که در مقایسه با رقم تحقق یافته برای سال قبل از آن ۸/۱ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد.

سهم مالیات‌های مستقیم از کل درآمدهای مالیاتی دولت در سال ۱۳۸۵ به ۶۴/۴٪ درصد رسید که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل، ۲/۴ واحد درصد افزایش دارد. درصد تحقق درآمدهای مالیاتی مستقیم از کل مالیات مستقیم پیش‌بینی شده در بودجه سال ۱۳۸۵ حدود ۹۳٪ بوده است. نزدیک به ۷۴/۶ درصد درآمد مالیات‌های مستقیم از مالیات بر شرکت‌ها بدست آمد. در این بخش، مالیات بر عملکرد شرکت نفت به میزان ۲۶/۱ تریلیون ریال، معادل ۳۵ درصد از مجموع مالیات بر اشخاص حقوقی، بزرگترین سهم را از مالیات بر اشخاص حقوقی داشته است. در بین مالیات‌های غیر مستقیم، بیشترین درآمد دولت از مالیات بر واردات حاصل شد که سهم آن از کل مالیات‌های غیر مستقیم به ۷۳ درصد رسید. مالیات بر واردات حدود ۱۰/۶٪ نسبت به سال گذشته افزایش نشان می‌داد. در سال مورد بررسی، جمع درآمدهای مالیاتی محقق شده از محل مالیات غیر مستقیم به ۵۳/۹ تریلیون ریال رسید که ۶/۶٪ نسبت به سال ۱۳۸۴ رشد نشان می‌دهد.

آخرین بخش درآمدهای دولت مربوط به قلم «سایر» می‌باشد. این قلم تا سال گذشته شامل دو بخش بود، یک بخش شامل درآمد دولت از وضع عوارض و فروش کالا و خدمات بود که معمولاً رقم کوچکی است، و بخش دوم شامل رقم شفاف سازی یارانه حامل‌های انرژی بود که از ما به التفاوت قیمت فروش حامل‌های انرژی به قیمت‌های دولتی و قیمت‌های بین المللی بدست می‌آمد. همان گونه که گفته شد، از سال ۱۳۸۵، رقم مربوطه در گزارش‌های آماری وضعیت بودجه عمومی دولت منتشر نمی‌شود. در سال ۱۳۸۵ رقم سایر درآمدهای دولت برابر با ۷۹/۵ تریلیون ریال بود که نسبت به مدت مشابه سال قبل ۲۰/۸٪ رشد دارد. درصد تحقق رقم «سایر درآمدها» نسبت به بودجه مصوب، ۱۱۹٪ بوده است.

رقم کل هزینه‌های دولت در سال مورد بررسی، به ۵۷۵ تریلیون ریال رسید که نسبت به دوره مشابه سال قبل ۲۲/۱ درصد افزایش نشان می‌دهد. سهم هزینه‌های جاری دولت از کل هزینه‌ها، در حدود ۷۲ درصد بود که نسبت به مدت مشابه سال قبل حدود ۲ واحد درصد افزایش داشته است. سهم هزینه‌های عمرانی نیز در همین دوره زمانی در حدود ۲۵ درصد ثابت مانده است. علت رشد همزمان سهم هزینه‌های جاری و عمرانی، کاهش سهم "تملک دارایی‌های مالی" است که با کاهش ۱/۶ واحد درصدی از ۴/۸٪ در سال ۱۳۸۴ به ۲/۴٪ در سال مورد بررسی رسیده است.

قسمت آخر هزینه‌های دولت مربوط به تملک دارایی‌های مالی (بازپرداخت دیون و بدهی‌های مالی) است. در سال ۱۳۸۵، تملک دارایی‌های مالی حدود ۱۳/۶ تریلیون ریال شد که نسبت به مدت مشابه سال قبل کاهش قابل توجهی (۳۹/۳٪) داشته است.

بدین ترتیب، کسری بودجه دولت در پایان سال ۱۳۸۵، به رقم ۱۶۱/۱ تریلیون ریال رسید که ۹۳/۳٪ بیش از رقم مدت مشابه سال قبل می‌باشد. همانند سال‌های اخیر، مهمترین منبع تامین کسری بودجه دولت، حساب ذخیره ارزی بود که سهمی حدود ۸۸/۵ درصد را به خود اختصاص داده است. پس از حساب ذخیره ارزی، به ترتیب سایر منابع (۷/۵ درصد)، فروش اوراق مشارکت (۳/۱ درصد)، واگذاری شرکت‌های دولتی (۰/۵ درصد)، و استفاده از تسهیلات خارجی (نزدیک به ۰/۴ درصد) در تامین کسری بودجه سهم داشتند. بنابراین، در سال جاری نیز مشابه سال‌های گذشته، اتکای بودجه دولت به درآمدهای نفتی بسیار قابل توجه است. لازم به ذکر است که در این بررسی، «بازپرداخت وام‌ها» نیز به عنوان یک عامل موثر در کسری بودجه محسوب می‌گردد که به این دلیل با «کسری بودجه» مذکور در بودجه (۱۴۷/۷ تریلیون ریال) تفاوت دارد.

در سال‌های اخیر، با افزایش قیمت نفت، دولت اسقراض خود را کاهش داده است. در عوض، به میزان قابل توجهی به درآمدهای نفتی، از طریق برداشت از حساب ذخیره ارزی، وابستگی داشته است.

وضعیت بودجه دولت (بدون رقم شفاف سازی)

(تریلیون ریال)

	۱۳۸۳		۱۳۸۴		۱۳۸۵		درصد افزایش			درصد سهم		
	عملکرد	بودجه	عملکرد	بودجه	عملکرد	بودجه	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵
درآمدها												
نفت و گاز	۱۶/۴	۱۶/۵	۲۱/۴	۲۰/۴	۱۹/۹	۱۹/۹	٪۱۷/۳	٪۲۳/۷	٪۲/۴	٪۵۹/۴	٪۴۸/۳	٪۴۴/۲
مالیات	۹/۷	۹/۲	۱۵/۶	۱۴/۶	۱۶/۵	۱۹/۳	٪۲۹/۷	٪۵۹/۴	٪۱۲/۷	٪۳۳/۱	٪۳۴/۷	٪۳۶/۶
سایر درآمدها	۳/۲	۲/۱	۶/۳	۷/۲	۸/۶	۷/۳	٪۳۹/۵	٪۲۴۳/۳	٪۲۰/۸	٪۷/۵	٪۱۷/۰	٪۱۹/۲
جمع درآمدها	۲۹/۳	۲۷/۷	۳۴/۴	۴۲/۱	۴۵/۰	۴۶/۵	٪۲۲/۷	٪۵۲/۰	٪۶/۸	٪۱۰۰	٪۱۰۰	٪۱۰۰
هزینه‌ها												
جاری	۲۳/۲	۲۵/۲	۳۷/۶	۳۶/۰	۴۳/۶	۴۵/۲	٪۳۰/۱	٪۴۲/۷	٪۲۵/۷	٪۶۹/۱	٪۷۰/۳	٪۷۲/۳
سرمایه‌ای	۱۰/۸	۷/۹	۱۵/۰	۱۲/۸	۱۹/۱	۱۵/۸	٪۲/۰	٪۶۲/۷	٪۲۳/۷	٪۲۱/۵	٪۲۵/۰	٪۲۵/۳
تملك دارایی‌های مالی	۴/۷	۳/۴	۴/۶	۲/۵	۱/۵	۱/۵	٪۳۰/۴	٪۲۸/۶	٪۳۹/۳	٪۹/۴	٪۴/۸	٪۲/۴
جمع هزینه‌ها	۳۸/۷	۳۶/۵	۵۷/۲	۵۱/۲	۶۴/۳	۶۲/۵	٪۲۱/۵	٪۴۰/۳	٪۲۲/۱	٪۱۰۰	٪۱۰۰	٪۱۰۰
مازاد / کسری بودجه	-۹/۴	-۸/۸	-۱۴/۰	-۹/۱	-۱۸/۰	-۱۸/۰	٪۱۸/۱	٪۳/۳	٪۹۳/۳	-	-	-
تامین مالی												
فروش اوراق مشارکت	۱/۵	۱/۳	۰/۸	۰/۷	۰/۹	۰/۵	٪۶۰/۶	٪۴۴/۶	٪۲۷/۰	٪۱۵/۳	٪۸/۲	٪۳/۱
استقراض خارجی	۰/۳	۰/۰	۰/۳	۰/۱	۰/۵	۰/۱	٪۲۷۴/۸	٪۱۱۷/۸	٪۷/۵	٪۰/۴	٪۰/۸	٪۰/۴
واگذاری شرکت‌های دولتی (خصوصی سازی)	۲/۵	۰/۳	۳/۳	۰/۲	۰/۸	۰/۱	٪۱۱/۱	٪۳۶/۵	٪۵۴/۲	٪۳/۵	٪۲/۱	٪۰/۵
برداشت از حساب ذخیره ارزی	۵/۰	۶/۹	۷/۷	۷/۵	۱۴/۹	۱۵/۵	٪۱۳/۶	٪۸/۸	٪۱۰۵/۵	٪۲۹/۰	٪۸۳/۳	٪۸۸/۵
سایر	۰/۲	۰/۲	۰/۵	۰/۵	۰/۷	۱/۳	٪۲۲/۱	٪۲۱۲/۵	٪۱۵۶/۱	٪۱/۹	٪۵/۶	٪۷/۵
جمع منابع تامین مالی	۹/۴	۸/۸	۱۲/۶	۹/۱	۱۷/۸	۱۷/۵	٪۱۸/۱	٪۳/۳	٪۹۳/۳	٪۱۰۰	٪۱۰۰	٪۱۰۰

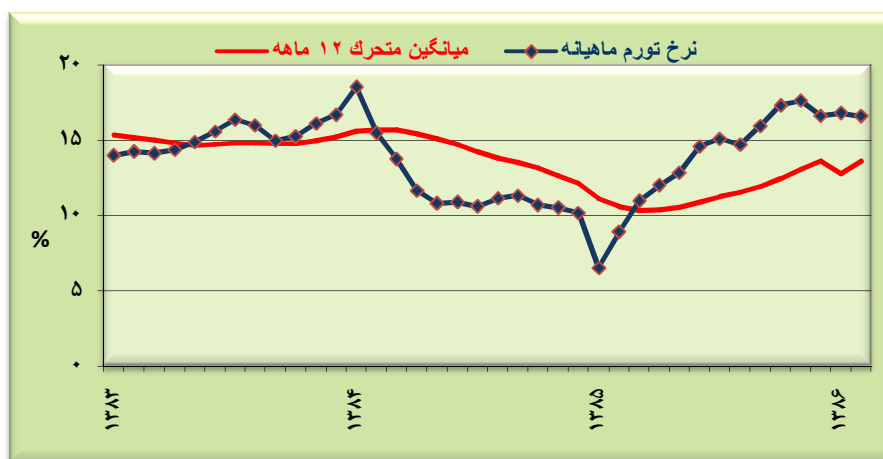
منابع تامین کسری بودجه دولت

۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	
عملکرد	بودجه	عملکرد	بودجه	عملکرد	بودجه
۳/۱٪	۵/۱٪	۸/۲٪	۶/۱٪	۱۵/۳٪	۱۵/۶٪
۰/۴٪	۳/۰٪	۰/۸٪	۲/۷٪	۰/۴٪	۲/۷٪
۰/۵٪	۴/۵٪	۲/۱٪	۲۶/۰٪	۳/۵٪	۲۶/۶٪
۸۸/۵٪	۸۳/۶٪	۸۳/۳٪	۶۱/۰٪	۷۹/۰٪	۵۳/۲٪
۷/۵٪	۳/۷٪	۵/۶٪	۴/۳٪	۱/۹٪	۱/۹٪
۱۰۰٪	۱۰۰٪	۱۰۰٪	۱۰۰٪	۱۰۰٪	۱۰۰٪
جمع منابع تامین مالی					
فروش اوراق مشارکت					
استقراض خارجی					
واگذاری شرکت‌های دولتی (خصوصی سازی)					
برداشت از حساب ذخیره ارزی					
سایر					

روند قیمت‌ها

میانگین نرخ تورم (شاخص هزینه زندگی) ۱۲ ماهه منتهی به اسفند ۱۳۸۵ به ۱۳/۶ درصد رسید که ۱/۵ واحد درصد بیشتر از نرخ تورم ۱۲ ماهه منتهی به اسفند سال قبل از آن (۱۲/۱ درصد) بود. به این ترتیب، میانگین نرخ تورم در سال ۱۳۸۵ به میزان ۳/۷ واحد درصد بیشتر از میانگین نرخ تورم پیش‌بینی شده برای سال‌های برنامه چهارم توسعه (۹/۹ درصد) می‌باشد. نرخ تورم اسفند ۱۳۸۵ در مقایسه با ماه مشابه سال قبل، به ۱۶/۶٪ رسید که یک واحد درصد از نرخ تورم ماه بهمن کمتر بود. نرخ تورم ماهانه از ۶/۵ درصد در فروردین ماه، به ۱۵/۱ درصد در مهرماه رسید و پس از یک کاهش اندک در آبان ماه (۱۴/۷٪)، دوباره روند افزایشی خود را ادامه داد. علت اصلی پایین بودن نرخ تورم ماهانه فروردین ۱۳۸۵ نسبت به ماه مشابه سال قبل، افزایش کم سابقه نرخ تورم در فروردین ماه سال ۱۳۸۴ بوده است که در نمودار زیر نیز به خوبی مشخص می‌باشد. به همین دلیل، در چهار ماه آغازین سال ۱۳۸۵، میانگین ۱۲ ماهه نرخ تورم، روند کاهشی دارد، و از مرداد ماه رو به افزایش می‌گذارد.

روند نرخ تورم در دوره ۸۶-۱۳۸۳

میانگین نرخ تورم ۱۲ ماهه در ماه‌های سال ۱۳۸۵، از ۱۱/۱٪ در فروردین ماه، به ۱۰/۴٪ در تیرماه، و ۱۰/۵۵٪ در مرداد ماه می‌رسد، و با حفظ روند افزایشی تا پایان سال، به ۱۳/۶٪ در اسفند ماه می‌رسد.

افزایش نرخ تورم را طی سال ۱۳۸۵ می‌توان تا حدود زیادی نتیجه کاهش نرخ‌های سود بانکی و افزایش بیش از پیش حجم اعتبارات و نقدینگی دانست.

در سال مورد بررسی، گروه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها، بیشترین نرخ تورم ماهانه را داشته است و از ۳/۲- درصد در فروردین ماه، به ۲۲/۶٪ در بهمن ماه رسیده است. در مقابل، تورم ماهانه در گروه تفریح، تحصیل، و مطالعه، روند کاهشی داشته و از ۱۷/۳٪ در فروردین ماه، به ۱۵/۷٪ در بهمن ماه کاهش می‌یابد (به استثنای ماه مهر که افزایشی در نرخ تورم این گروه مشاهده می‌شود و از ۱۸/۲٪ در شهریور ماه به ۲۱/۹٪ در مهر ماه افزایش می‌یابد).

نکته قابل توجه آن است که سبد مصرفی و هزینه‌های خانوار در سال ۱۳۷۶ (سال پایه) که محاسبه شاخص قیمت بر آن مبتنی است، نیاز به بازنگری اساسی دارد. در طول ده سالی که از تغییر سال پایه می‌گذرد، اقتصاد تغییرات زیادی داشته است، و برخی از کالاها و خدماتی که خانوارها در آن سال مصرف نمی‌کردند، وارد سبد مصرفی خانوار شده است. همچنین سهم برخی از کالاها در سبد خانوار تغییر کرده است. افزایش نرخ رشد قیمت‌ها در ماه آخر نیمه اول سال ۱۳۸۵ تا حدود زیادی به توجیه این نکته کمک می‌کند. با توجه به همین نکته، بانک مرکزی مطالعات مربوط به تغییر سال پایه را از سال ۱۳۷۶ به ۱۳۸۳ در دست انجام دارد، که نتایج آن به زودی منتشر خواهد شد.

اشتغال

نرخ بیکاری در سه ماهه پایانی سال ۱۳۸۵ به ۱۲/۱٪ رسید که در مقایسه با دوره مشابه سال قبل بدون تغییر بوده و در مقایسه با سه ماهه سوم سال مورد بررسی ۵/۰٪ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد. با در نظر گرفتن میانگین نرخ بیکاری چهار فصل سال به عنوان نرخ بیکاری سالیانه، نرخ بیکاری در سال مورد بررسی نسبت به سال قبل با ۲/۰٪ واحد درصد کاهش به ۱۱/۲٪ رسیده است. نرخ بیکاری جوانان ۲۴-۱۵ ساله به ۲۵/۴٪ رسید که ۵/۰٪ واحد درصد در مقایسه با دوره مشابه سال گذشته، و ۷/۰٪ واحد درصد در مقایسه با فصل پاییز افزایش دارد. به نظر می‌رسد در سال‌های اخیر نرخ بیکاری در حدود ۱۱-۱۲ درصد ثابت باقی مانده باشد، و علی‌رغم شرایط تورمی که در گزارش آمده است، روند صعودی یا نزولی به چشم نمی‌خورد.

بررسی نرخ بیکاری مردان و زنان در سه ماهه چهارم سال جاری نشان می‌دهد که در مقایسه با زمستان سال گذشته، نرخ بیکاری مردان در سطح ۱۱٪ بدون تغییر باقی مانده، اما نرخ بیکاری زنان با ۴/۰٪ واحد درصد کاهش به ۱۶/۷٪ رسیده است.

بررسی نرخ بیکاری مناطق شهری و روستایی در سه ماهه چهارم سال جاری نشان می‌دهد که در مقایسه با زمستان سال گذشته، نرخ بیکاری در نقاط شهری در سطح ۱۳/۸٪ بدون تغییر باقی مانده، اما نرخ بیکاری در نقاط روستایی با ۱/۰٪ واحد درصد کاهش به ۸/۸٪ رسیده است.

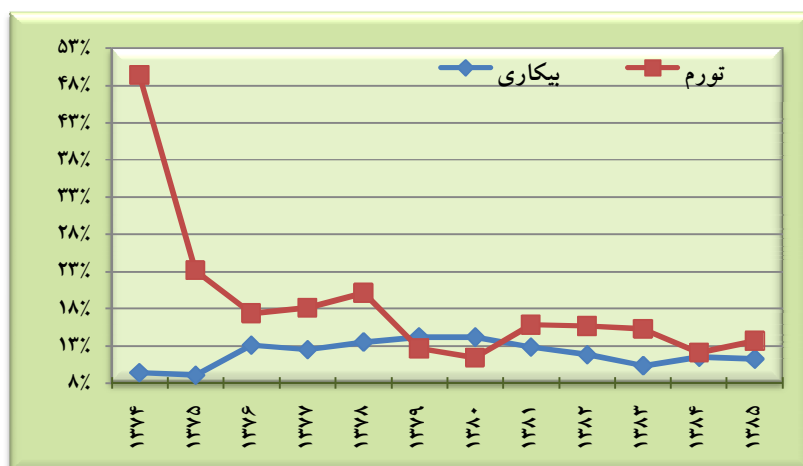
در جدول زیر تغییرات نرخ بیکاری فصلی آمده است. لازم به یادآوری است به دلیل تغییر روش آمارگیری توسط مرکز آمار ایران از ابتدای سال ۱۳۸۴، نمی‌توان نرخ بیکاری محاسبه شده در دوره جدید را با نرخ‌های بیکاری سال‌های گذشته مقایسه معنی‌داری نمود.

نرخ بیکاری فصلی جمعیت ده ساله و بالاتر

	میزان بیکاری ۱۳۸۵				میزان بیکاری ۱۳۸۴			
	زمستان	پاییز	تابستان	بهار	زمستان	پاییز	تابستان	بهار
کل کشور	۱۲/۱	۱۱/۶	۱۰/۲	۱۱/۰	۱۲/۱	۱۰/۹	۱۰/۹	۱۱/۹
مرد	۱۱/۰	۱۰/۲	۸/۸	۱۰/۱	۱۱/۰	۹/۴	۹/۵	۱۰/۳
زن	۱۶/۷	۱۷/۶	۱۵/۴	۱۴/۳	۱۷/۱	۱۶/۷	۱۶/۱	۱۸/۰
نقاط شهری	۱۳/۸	۱۳/۵	۱۲/۹	۱۳/۳	۱۳/۸	۱۳/۰	۱۳/۷	۱۴/۶
نقاط روستایی	۸/۸	۷/۹	۵/۳	۶/۸	۸/۹	۶/۷	۶/۰	۷/۲
جوانان ۱۵-۲۴	۲۵/۴	۲۴/۷	۲۰/۹	۲۲/۶	۲۴/۹	۲۲/۴	۲۱/۷	۲۳/۸

در نمودار زیر رابطه میان تورم و بیکاری در سال‌های اخیر نشان داده شده است. از سال ۱۳۷۵ به بعد رابطه محسوسی میان تورم و بیکاری به چشم نمی‌خورد و اصولاً به نظر نمی‌رسد بتوان وضعیت بیکاری را با توجه به نوسانات اقتصادی توجیه نمود.

رابطه میان تورم و بیکاری (۸۵-۱۳۷۴)

بخش پولی

در سال ۱۳۸۵، شاخص‌های مهم پولی با رشد قابل توجهی همراه بودند. رشد این شاخص‌ها تا حدود زیادی ادامه روندهای اصلی سال ۱۳۸۴ را تایید کردند. حجم نقدینگی به رشد خود ادامه داد و در پایان سال به ۱۲۸۴/۲ تریلیون ریال رسید که نسبت به سال قبل ۳۹/۴ درصد رشد نشان داد. این نرخ رشد از سال ۱۳۷۹ تاکنون بی سابقه است. به احتمال بسیار قوی، این امر می‌تواند در نتیجه کاهش نرخ سود و سیاست‌های مالی انبساطی (افزایش ۲۲/۱٪ در هزینه‌های دولتی) باشد. با این رشد نقدینگی در سال ۱۳۸۵ به نظر می‌رسد رابطه نزدیک‌تری میان تورم و نقدینگی نسبت به گذشته به وجود آمده باشد.

در سال ۱۳۸۵، اعتبارات بخش خصوصی ۴۱/۷ درصد افزایش یافت و به ۱۲۲۶/۲ تریلیون ریال رسید که بالاترین حد رشد اعتبارات در سالهای اخیر بوده است. به طور واضح به نظر می‌رسد با وجود نرخ بازدارنده سپرده قانونی (۱۷٪)، این افزایش شدید تقاضا برای اعتبارات بانکی در ارتباط با نرخ‌های سود پایین بوده است. بدون شک تا زمانی که نرخ بهره خارج از اثر عرضه و تقاضای وجوه تعیین گردد، رشد بالای اعتبارات، نقدینگی و تورم را به دنبال خواهد داشت. در سال ۱۳۸۵، بدهی‌های بخش عمومی به سیستم بانکی ۸/۷٪ و بدهی‌های دولت به سیستم بانکی ۱۷/۹٪ افزایش یافت.

طی سال ۱۳۸۵، کل سپرده‌ها ۴۰/۵ درصد افزایش یافت و به ۱۲۲۲/۸ تریلیون ریال رسید. رشد سپرده‌ها در سال ۱۳۸۴ برابر با ۳۵/۸ درصد بوده است. عامل اصلی رشد سپرده‌ها عمدتاً رشد سپرده‌های مدت دار بود. سهم سپرده‌های مدت دار در نقدینگی از ۵۵ درصد در سال ۱۳۷۸ به ۶۵/۵ درصد در سال ۱۳۸۴ و ۶۷/۷ درصد در پایان سال ۱۳۸۵ رسیده است.

از طرف دیگر، سپرده‌های دیداری با ۳۲/۱ درصد رشد به ۳۵۳/۱ تریلیون ریال رسید که به نوبه خود در بالاترین حد سالهای اخیر قرار داشت، هر چند این رشد کمتر از رشد سپرده‌های مدت‌دار بود. در نتیجه، سهم سپرده‌های دیداری در کل سپرده‌ها، از ۳۸ درصد در سال ۱۳۷۸ به ۲۹٪ در سال ۱۳۸۴ و ۲۷/۵٪ در پایان سال ۱۳۸۵ کاهش یافته است. به این ترتیب نقدینگی، هم به لحاظ نوع ترکیب و هم به لحاظ حجم آن

دستخوش تغییر شده است. سهم اسکناس و مسکوکات در نقدینگی، همانطور که انتظار می‌رود، باز هم تقلیل یافته است و از ۱۱/۵ درصد در سال ۱۳۷۸ به ۴/۸ درصد در سال ۱۳۸۵ رسیده است.

طی سال ۱۳۸۵، حجم پول (M1) ۳۰/۴٪ افزایش یافت و به ۴۱۴٫۶ تریلیون ریال رسید که باز بی سابقه بود اما این میزان کمتر از نرخ رشد نقدینگی بود. رشد حجم پول در دوره مشابه سال گذشته برابر با ۲۵/۸ درصد بوده است. در سال‌های اخیر، سهم سپرده‌های دیداری در حجم پول رو به افزایش بوده است و در پایان سال ۱۳۸۵ به ۸۵/۲ درصد رسیده است. این موضوع نشان می‌دهد که اسکناس و مسکوک در حال حاضر بیشتر یک عامل انفعالی در ترکیب حجم پول است.

در سال ۱۳۸۵ پایه پولی به ۲۷۳/۷ تریلیون ریال رسید و نسبت به سال گذشته ۲۳/۹ درصد افزایش داشت، که به طور نسبی افزایش قابل توجهی به شمار می‌رود. در سال‌های اخیر تنها افزایش سال ۱۳۸۴ (به میزان ۴۵/۳ درصد) متجاوز از این رقم بوده است و علت آن هم ۱۱ میلیارد دلار برداشت استثنایی دولت در دو ماهه آخر سال ۱۳۸۳ بابت متمم بودجه بوده است که منجر به افزایش خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی گردید.

در طی دوره مورد بررسی، اوراق مشارکت صادر شده توسط دولت و بانک مرکزی در نرخ ۱۵ و ۱۵/۵ درصد عمدتاً به بانک‌ها فروخته شدند. از آنجا که این اوراق به سرعت قابل تبدیل به پول نقد هستند از نظر بانک‌ها بسیار مطلوب هستند و ضمناً در واقع نوعی شاخص حداقل نرخ بهره به شمار می‌روند. بنابراین نرخ‌های سود بانک‌ها طبعاً بایستی دارای رابطه با این نرخ حداقل باشند.

در سال ۱۳۸۵، بانک مرکزی به منظور جذب مازاد نقدینگی و همچنین جایگزینی ۱۰ تریلیون ریال اوراق مشارکت سر رسید شده، براساس مصوبه مجلس ۳۰ تریلیون ریال اوراق مشارکت منتشر کرد که جمعاً ۲۰/۸ تریلیون ریال فروخته شد (ماخذ، مقامات بانک مرکزی). فروش این ۲۰/۸ تریلیون ریال، با توجه به ضریب فزاینده، بایستی منجر به جذب حدود ۵۱/۴ تریلیون ریال نقدینگی گردیده باشد. البته چنانچه اثر ۱۰ تریلیون ریال اوراق قرضه جانشینی را هم به حساب بیاوریم (زیرا در صورت عدم فروش این مقدار، با سررسید اوراق گذشته ۱۰ تریلیون ریال پول پر قدرت جدید وارد بازار می‌شد) کل اثر انقباضی حدود ۹۹ تریلیون ریال بالغ می‌گردد.

اعتبارات بانک مرکزی به بانک‌ها که تا سال ۱۳۸۱ با رشد منفی همراه بود، در طی ۲ سال گذشته به ترتیب ۶۷٪ و ۵۳٪ افزایش یافته است. در سال ۱۳۸۵، این رقم ۱۹ تریلیون ریال افزایش یافت که به نظر می‌رسد کاملاً اثر انقباضی انتشار اوراق مشارکت را از بین برده است. اعتبارات بانک مرکزی به بخش عمومی نیز از ۶/۹٪- در سال ۱۳۸۴ به ۶/۵٪ در سال ۱۳۸۵ افزایش یافت. البته اثر تورمی آن بر روی پایه پولی با توجه به افزایش سپرده‌های بخش عمومی متفی گردید.

تغییرات میل به پس انداز

۱۳۸۵*	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹	
۴/۳٪	۳/۵٪	۲/۱٪	۲/۸٪	۳/۷٪	۳/۷٪	۴/۳٪	تغییر نسبت حساب جاری به GDP
۱۳/۲٪	۱۰/۱٪	۸/۹٪	۶/۸٪	۶/۲٪	۶/۵٪	۵/۰٪	تغییر نسبت حساب پس‌انداز به GDP
۱۴/۵٪	۱۳/۶٪	۱۱/۱٪	۹/۶٪	۹/۹٪	۱۰/۲٪	۹/۳٪	تغییر نسبت کل حساب‌ها به GDP

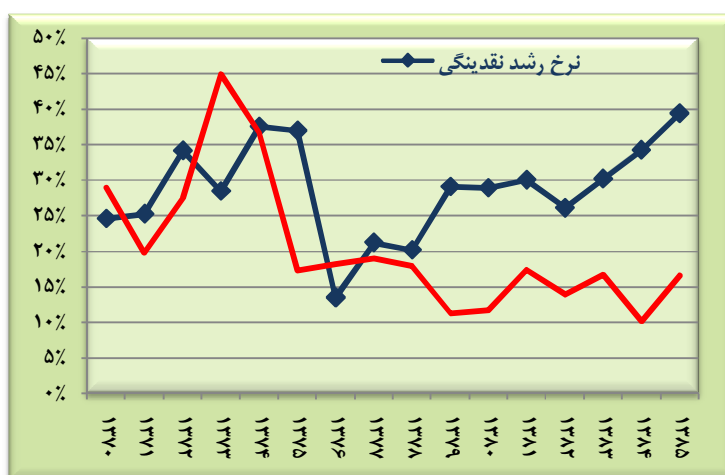
* ارقام نه ماهه می‌باشند

متغیرهای عمده پولی

درصد تغییرات					سال						
۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	
۳۲/۱	۲۸/۵	۱۶/۴	۲۰/۸	۳۰/۰	۳۵۳/۱	۲۶۷/۲	۲۰۷/۹	۱۷۸/۶	۱۴۷/۹	۱۱۳/۸	سپرده های دیداری
۴۴/۲	۳۹/۳	۴۰/۰	۳۱/۷	۳۱/۹	۸۶۹/۷	۶۰۳/۱	۴۳۳/۰	۳۰۹/۲	۲۳۴/۹	۱۷۸/۰	سپرده های مدت دار
۴۰/۵	۳۵/۸	۳۱/۴	۲۷/۵	۳۱/۲	۱,۲۲۲/۸	۸۷۰/۳	۶۴۰/۹	۴۸۷/۹	۳۸۲/۷	۲۹۱/۸	مجموع سپرده ها
۲۱/۲	۱۳/۲	۱۵/۷	۱۱/۴	۱۹/۲	۶۱/۵	۵۰/۷	۴۴/۸	۳۸/۷	۳۴/۸	۲۹/۲	اسکناس و مسکوکات
۳۰/۴	۲۵/۸	۱۶/۳	۱۹/۰	۲۷/۸	۴۱۴/۶	۳۱۷/۹	۲۵۲/۷	۲۱۷/۴	۱۸۲/۷	۱۴۳/۰	حجم پول (M1)
۳۹/۴	۳۴/۳	۳۰/۲	۲۶/۱	۳۰/۱	۱,۲۸۴/۲	۹۲۱/۰	۶۸۵/۷	۵۲۶/۶	۴۱۷/۵	۳۲۱/۰	نقدینگی (M2)
۲۳/۹	۴۵/۳	۱۸/۱	۷/۶	۲۳/۱	۲۷۳/۷	۲۲۰/۹	۱۵۲/۰	۱۲۸/۷	۱۱۹/۶	۹۷/۲	پایه پولی*
۳۴/۶	۲۸/۰	۱۷/۳	۲۶/۹	۴۰/۰	۱,۴۸۲/۲	۱,۱۰۱/۰	۸۶۱/۶	۶۷۶/۷	۵۳۳/۳	۳۸۱/۰	بدهی بخش های اقتصادی به سیستم بانکی
۴۱/۷	۳۸/۳	۳۷/۶	۳۹/۱	۳۴/۹	۱,۲۲۶/۲	۸۶۵/۳	۶۲۵/۷	۴۵۴/۸	۳۲۷/۱	۲۴۲/۵	بدهی بخش غیر دولتی
۸/۶	-۰/۱	۶/۳	۷/۶	۴۸/۹	۲۵۶/۰	۲۳۵/۷	۲۳۵/۹	۲۳۱/۹	۲۰۶/۲	۱۳۸/۵	بدهی بخش دولتی
۸/۷	-۰/۱	۶/۳	۷/۶	۴۸/۹	۲۵۶/۰	۲۳۵/۷	۲۳۵/۹	۲۲۱/۹	۲۰۶/۲	۱۳۸/۵	بدهی بخش دولتی به سیستم بانکی
۶/۵	-۶/۹	-۲/۷	۳/۴	۵۹/۸	۱۳۱/۲	۱۲۳/۲	۱۳۲/۳	۱۳۶/۰	۱۳۱/۶	۸۲/۴	بدهی بخش دولتی به بانک مرکزی
۱۱/۰	۸/۵	۲۰/۶	۱۵/۰	۳۳/۱	۱۲۴/۸	۱۱۲/۴	۱۰۳/۶	۸۵/۹	۷۴/۶	۵۶/۱	بدهی بخش دولتی به بانک ها
۱۷/۹	-۸/۸	۴/۰	۱۰/۹	۷۸/۶	۱۶۰/۱	۱۳۵/۸	۱۴۸/۷	۱۴۳/۰	۱۲۸/۹	۷۲/۲	بدهی دولت به سیستم بانکی
۲/۷	۹/۶	-۴/۴	۴/۹	۷۲/۷	۱۰۳/۹	۱۰۱/۳	۱۱۱/۹	۱۱۷/۱	۱۱۱/۶	۶۴/۶	بدهی دولت به بانک مرکزی
۶۲/۹	-۶/۲	۴۲/۱	۴۹/۵	۱۲۹/۳	۵۶/۲	۳۴/۵	۳۶/۸	۲۵/۹	۱۷/۳	۷/۶	بدهی دولت به بانک ها
-۴/۱	۱۴/۶	۱۰/۶	۲/۱	۱۶/۶	۵۹/۹	۱۰۰/۰	۸۷/۲	۷۸/۹	۷۷/۳	۶۶/۳	بدهی شرکت های دولتی به سیستم بانکی
۲۴/۲	۷/۸	۷/۹	-۵/۳	۱۲/۶	۲۷/۳	۲۲/۰	۲۰/۴	۱۸/۹	۱۹/۹	۱۷/۷	بدهی شرکت های دولتی به بانک مرکزی
-۱۱/۹	۱۶/۶	۱۱/۴	۴/۶	۱۸/۱	۶۸/۶	۷۷/۹	۶۶/۸	۶۰/۰	۵۷/۳	۴۸/۵	بدهی شرکت های دولتی به بانک ها

* اسکناس و مسکوک در گردش + سپرده های دیداری بانک ها نزد بانک مرکزی

نقدینگی و تورم

سیستم بانکی

سیستم بانکی ایران از ۱۱ بانک دولتی و ۶ بانک خصوصی و تعدادی موسسه اعتباری غیربانکی (که بجز موسسه اعتباری توسعه آمار دقیق در مورد آنها منتشر نشده است) تشکیل شده است. در سال ۱۳۸۵، مجموع اعتبارات بخش خصوصی با ۴۱/۷ درصد افزایش از ۸۶۵/۳ تریلیون ریال به ۱۲۲۶/۲ تریلیون ریال رسید. اعتبارات بخش خصوصی در بانک‌های تجاری دولتی با ۳۹/۳ درصد افزایش از ۵۵۶/۴ تریلیون ریال به ۷۷۵/۱ تریلیون ریال رسید. در طی دوره مورد بررسی، نرخ رشد اعتبارات بخش خصوصی در بانک‌های تخصصی با ۵/۳ واحد درصد کاهش از ۴۳/۵ درصد به ۳۸/۲ درصد رسید. در سال گذشته اعتبارات بخش خصوصی در بانک‌های تخصصی با ۱۸/۸ واحد درصد افزایش به ۴۳/۵ درصد رسیده بود. به نظر می‌رسد کاهش رشد اعتبارات بخش خصوصی در بانک‌های تخصصی در ارتباط با نزدیک شدن سود بانک‌های تجاری به تخصصی بوده است. از طرفی نرخ رشد سالانه اعتبارات بانک‌های خصوصی نیز با ۵۲/۶ واحد درصد کاهش از ۱۱۳/۷ درصد به ۶۱/۱ درصد رسید. باید خاطر نشان کرد که کاهش نرخ رشد اعتبارات بانک‌های خصوصی تازه تأسیس در مقایسه با رشد سریع آنها در سال‌های اولیه فعالیتشان کاملاً طبیعی و قابل انتظار است. با این همه نرخ رشد بانک‌های خصوصی حدود دو برابر بانک‌های دولتی بوده است. اگرچه بانک‌های خصوصی هنوز سهم کوچکی از صنعت بانکداری دارند اما بی تردید یک جای خالی را پر کرده اند. خدمات و اعتبارات بانک‌های خصوصی مورد توجه مردم قرار گرفته است. سهم آنها در پرداخت تسهیلات از ۳ درصد در سال ۱۳۸۲ به ۱۳/۸ درصد در سال ۱۳۸۵ رسیده است.

باید خاطر نشان کرد که نسبت سپرده های دیداری در بانک‌های دولتی بسیار بیشتر از بانک‌های خصوصی است. در نتیجه هزینه پول در این بانک‌ها کمتر از بانک‌های خصوصی می‌باشد. این به دلیل آن است که اولاً با توجه به سابقه تاریخی و حجم فعالیتشان بسیاری از پس‌انداز کنندگان بخش عمده حساب‌های خود را نزد این بانک‌ها نگاه می‌دارند، و ثانیاً بخشی از سپرده های بخش عمومی (در حدود ۵۲ تریلیون ریال) در بانک‌های دولتی نگاه داشته می‌شود که می‌توان آنرا به عنوان نوعی یارانه به حساب آورد. علاوه بر آن، بانک‌های تخصصی یارانه های مستقیم و وام‌های سوبسیدی نیز دریافت می‌کنند.

به نظر می‌رسد با کاهش نرخ سود تسهیلات از یک طرف و پایین بودن ریسک اوراق مشارکت به علاوه معافیت آنها از مالیات از طرف دیگر، بانک‌های خصوصی را بر آن داشته است تا منابع بیشتری از خود را صرف خرید اوراق مشارکت نمایند. در سال ۱۳۸۵، بانک‌های خصوصی ۹/۱ تریلیون ریال از منابع خود را در اوراق مشارکت دولتی سرمایه‌گذاری کردند که نسبت به سال قبل ۲ برابر رشد نشان می‌دهد. علاوه بر آن، انتقال اعتبارات بخش خصوصی از بانک‌های تخصصی به تجاری به دلیل کاهش سود و نزدیک شدن نرخ آن در بانک‌های تخصصی و تجاری، بانک‌های تخصصی را مجبور به خرید اوراق مشارکت نموده است. در پایان سال ۱۳۸۵، بانک‌های تخصصی ۶/۲ تریلیون ریال از منابع خود را در اوراق مشارکت دولتی سرمایه‌گذاری کردند که نسبت به سال قبل ۱/۶ برابر رشد کرد. در سال قبل، رشد اوراق مشارکت دولتی توسط بانک‌های تخصصی رشد منفی ۲۰ درصد داشت. باید اضافه نمود که این اوراق مشارکت از نظر نقدینگی کاملاً مناسب به نظر می‌رسند زیرا به سرعت قابل تبدیل شدن به نقد هستند و نرخ سود آنان نیز مناسب است.

یک نکته قابل توجه، نسبت مطالبات معوق بانک‌ها به کل مطالباتشان است که در سال‌های ۱۳۷۹ و ۱۳۸۰ به ترتیب ۶/۱٪ و ۸/۶٪ بود، و در سال ۱۳۸۴ به ۱۲/۵٪ رسیده بود، بر حسب آمار ارایه شده توسط رئیس کل بانک مرکزی، در سال مورد بررسی به ۱۳/۶٪ رسید. طبق اظهارات ایشان، این نسبت نباید از حدود ۴٪ تجاوز نماید.

اعتبارات پرداختی بانک‌ها به بخش خصوصی و سپرده‌های بانک‌ها

(تربلیون ریال)

مقدار				سهم (%)			
۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵
اعتبارات بخش خصوصی							
سیستم بانکی							
۴۵۴/۸	۶۲۵/۷	۸۶۵/۳	۱۲۲۶/۲	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰
۳۲۳/۶	۴۳۴/۵	۵۵۶/۴	۷۷۵/۱	۷۱/۲	۶۹/۴	۶۴/۳	۶۳/۲
۱۱۳/۸	۱۴۲/۰	۲۰۳/۸	۲۸۱/۶	۲۵/۰	۲۲/۷	۲۳/۶	۲۳/۰
۴۳۷/۴	۵۷۶/۵	۷۶۰/۲	۱۰۵۶/۷	۹۶/۲	۹۲/۱	۸۷/۹	۸۶/۲
۱۷/۴	۴۹/۲	۱۰۵/۲	۱۶۹/۵	۳/۸	۷/۹	۱۲/۲	۱۳/۸
کل سپرده‌ها							
سیستم بانکی							
۴۸۷/۹	۶۴۰/۹	۸۷۰/۰	۱۲۲۲/۷	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰
۴۰۷/۹	۵۰۲/۵	۶۳۴/۹	۸۵۰/۷	۸۲/۶	۷۸/۴	۷۳/۰	۶۹/۶
۶۳/۲	۹۳/۷	۱۳۱/۴	۱۸۰/۷	۱۳/۰	۱۴/۶	۱۵/۱	۱۴/۸
۴۷۱/۲	۵۹۶/۲	۷۶۶/۳	۱۰۳۱/۴	۹۶/۶	۹۳/۰	۸۸/۱	۸۴/۳
۱۶/۷	۴۴/۷	۱۰۴/۰	۱۹۱/۴	۳/۴	۷/۰	۱۲/۰	۱۵/۷

سپرده‌های دولتی نزد بانک‌ها

مقدار			درصد		
۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵
کل سپرده‌ها					
۴۷۱	۵۹۶	۷۶۶	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰
۱۷۷	۲۰۴	۲۶۲	۳۷/۶	۳۴/۲	۳۴/۲
۲۹۴	۳۹۲	۵۰۴	۶۲/۴	۶۵/۸	۶۵/۸
بانک‌های خصوصی					
کل سپرده‌ها					
۱۷	۴۵	۱۰۴	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰
۲	۴	۵	۱۱/۸	۸/۹	۴/۸
۱۵	۴۱	۹۹	۸۸/۲	۹۱/۱	۹۵/۲

مقایسه بانک‌های خصوصی و دولتی

بانک‌های دولتی	بانک‌های خصوصی	
۱۱	۶	تعداد بانک‌ها
۱۵,۹۶۱	۳۵۶	تعداد شعب
۱۷۲,۷۱۵	۶,۹۷۰	تعداد کارکنان (در حدود) - نفر

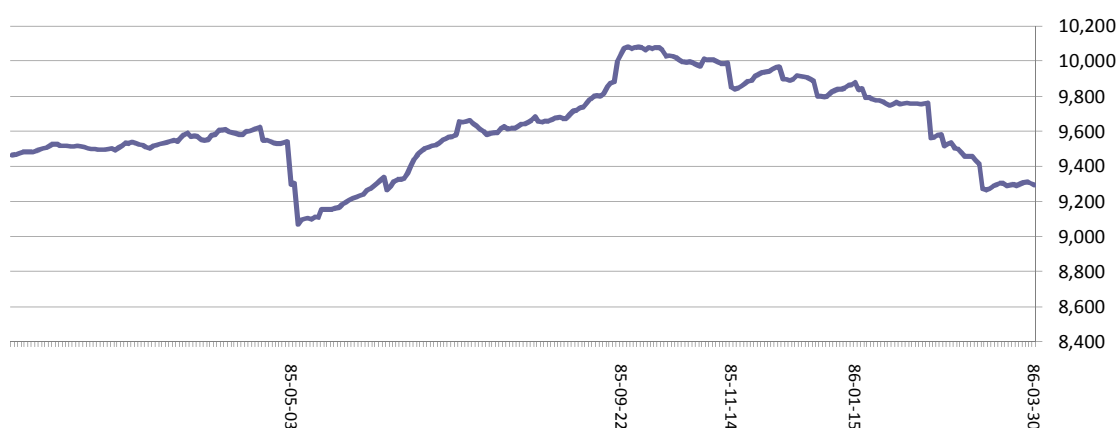
بازار سهام تهران

شاخص کل بورس که در روز پایانی سال ۱۳۸۴ به پایین‌ترین مقدار خود، در آن سال، یعنی ۹۴۵۹/۹ واحد رسیده بود، در روز ۲۸ اسفندماه ۱۳۸۵ با ۳/۸ درصد افزایش به ۹۸۲۱ واحد رسید. شاخص از ابتدای سال تا انتهای تیرماه روند کند افزایشی داشت ولی اوایل مردادماه و در پی گشایش نماد معاملاتی شرکت‌ها پس از برگزاری مجامع سالانه و تقسیم سود، افت قابل ملاحظه‌ای داشت به طوری که تنها در روز دوم مردادماه ۲/۶ درصد کاهش یافت. پس از این افت، روند کند افزایشی شاخص ادامه یافت. در شهریورماه و در پی کاهش تنش در روابط بین الملل در زمینه مسائل هسته‌ای، روند افزایشی شاخص شتاب بیشتری گرفت. این روند تا اواسط مهرماه ادامه داشت اما در پی افزایش تنش‌ها در مورد پرونده هسته‌ای کشور و همچنین ابطال معامله عمده سهام بانک پارسیان، روند شاخص معکوس شد و روند کاهشی مذکور تا انتهای مهرماه ادامه داشت. پس از آن با کاهش مجدد تنش در مسائل هسته‌ای، روند افزایشی کند شاخص تا ۲۰ آذر ماه ادامه یافت و به ۱۰۰۷۶ واحد رسید. در پی تصویب قطعنامه شورای امنیت در مورد پرونده هسته‌ای ایران و بروز تنش در روابط بین المللی کشور، شاخص روند نزولی گرفت و به عدد ذکرشده بالا رسید.

در دوره مورد بررسی، تعداد ۱۴/۷ میلیارد سهم به ارزش ۵۵/۱۵ تریلیون ریال مورد داد و ستد قرار گرفت که نسبت به دوره مشابه سال قبل از نظر تعداد به ترتیب ۱/۱ درصد افزایش و از نظر ارزش ۲/۴ درصد کاهش نشان می‌دهد که نشان دهنده کاهش بهای میانگین سهام معامله شده می‌باشد. در دوره مورد بررسی، در مجموع ۷۲۶۹۷۳ نفر اقدام به خرید سهام نمودند که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل، ۲۱/۲ درصد کاهش داشته است. لازم به یادآوری است که در سال ۱۳۸۴ میزان افت فعالیت بورس و کاهش میانگین بهای سهام بسیار قابل توجه بوده است و در سال ۱۳۸۵ انتظار میرفت این روند تغییر یابد.

علیرغم کاهش حجم معاملات، روند تغییرات شاخص‌های مهم، نشان‌دهنده حاکم بودن ثبات نسبی در دوره مورد بررسی در بازار می‌باشد. دلیل عمده این اتفاق، رشد قیمت سهام شرکت‌های گروه معدنی بخصوص تولیدکنندگان روی بود که در پی افزایش قیمت جهانی روی با رشد سودآوری مواجه شدند. روند افزایش قیمت سهام این گروه تا اواسط آذرماه ادامه داشت و پس از آن و در پی کاهش قیمت جهانی فلزات رو به کاهش گذاشت. در نیمه دوم سال و در پی تعدیل پیش‌بینی درآمد بانک‌های خصوصی که سهام آنها در بازار مورد دادوستد قرار می‌گیرد، شاخص کل تحت تاثیر این گروه قرار گرفت و افزایش را تجربه نمود. البته لازم به ذکر است که قیمت سهام اغلب شرکت‌های بزرگ و تاثیرگذار روی شاخص، با انجام عملیات بازارگردانی کنترل می‌شود که این امر نیز در شکل‌گیری ثبات در بازار بی‌تاثیر نبوده است.

روند تغییرات شاخص کل در دوره مورد بررسی (۱۳۸۴/۱/۵-۱۳۸۵/۳/۳۱)

در دوره مورد بررسی سه شرکت "گسترش سرمایه‌گذاری ایران‌خودرو"، "ملی صنایع مس" و "فولاد مبارکه اصفهان" در بورس مورد پذیرش واقع شدند. این امر در حالی بوقوع پیوست که از شهریورماه سال گذشته هیچ شرکت جدیدی در بورس مورد پذیرش قرار نگرفته بود. پذیرهنویسی سهام شرکت سهامی بورس اوراق بهادار تهران که از این پس امور اجرایی را انجام خواهد داد و امور نظارتی نیز توسط سازمان بورس انجام خواهد شد، از دیگر اتفاقات مهم بازار سرمایه در شهریورماه بود. با برگزاری مجمع موسسین شرکت در روز ۲۰ مهرماه این شرکت عملاً فعالیت خود را آغاز نمود و با مشخص شدن ترکیب هیات‌مدیره و مدیرعامل، مراحل انتقال امور اجرایی به این شرکت از هفته اول آذرماه آغاز شد.

مهم‌ترین اتفاق بازار سرمایه کشور در دوره مورد بررسی، فروش ۲۸/۸ درصد از سهام بانک پارسیان به مبلغ حدود ۲۹۳۷ میلیارد ریال از سوی شرکت‌های زیرمجموعه ایران‌خودرو و خرید آن توسط گروهی از فعالان بخش خصوصی کشور که در صنعت فولاد فعال هستند، در روز ۲۷ شهریورماه بود. البته این معامله در روز ۱۰ مهرماه ابطال شد و اثرات منفی آن بر بازار سرمایه در روزهای پس از ابطال آن مشهود بود. ورود قوه قضائیه و مجلس به این ماجرا مساله را پیچیده‌تر کرد ولی سرانجام این دادوستد ابطال شد. ابطال این معامله تا حدودی موجب تزلزل در بازار گردید.

خرید درصد قابل توجهی از سهام بانک سرمایه توسط شهرداری تهران نیز هرچند خارج از سیستم بورس اوراق بهادار انجام شده است ولی از جمله رویدادهای مهم بازار سرمایه کشور در دوره مورد بررسی بود. این سهام توسط سازمان بازنشستگی شهرداری و شرکت‌های زیرمجموعه خریداری شده است ولی فرایند ثبت آن در دفتر سهام بانک سرمایه هنوز انجام نشده است.

عرضه سهام دو شرکت بزرگ ملی مس و فولاد مبارکه در راستای اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی از دیگر اتفاقات مهم بازار سرمایه بود. البته سهام فولاد مبارکه در تاریخ ۲۰ اسفندماه عرضه گردید. فولاد مبارکه با سرمایه ۱۵۸۰ میلیارد تومانی در حال حاضر بزرگترین شرکت بورس از نظر سرمایه محسوب می‌شود. همچنین در روز ۱۵ اسفند ماه بنا بود سهام شرکت مپنا (مدیریت پروژه‌های نیروگاهی ایران) نیز برای اولین در بورس و در راستای اجرای اصل ۴۴ عرضه شود که بدلیل عدم استقبال فعالان بازار از این سهم باتوجه به قیمت گذاری نامناسب سهم، عرضه آن به زمان دیگر موکول شد.

عدم استقبال بازار از سهام این دو شرکت چشم انداز مبهمی را برای خصوصی سازی نمایان می‌سازد و ممکن است در سال ۱۳۸۶ دولت در اجرای ابلاغیه اصل ۴۴ در زمینه خصوصی سازی و تحقق هدف ۴۰،۰۰۰ میلیارد ریالی فروش سهام دولتی به بخش خصوصی با مشکل روبرو شود.

وضعیت خارجی

پایان سال ۱۳۸۵، مازاد موازنه پرداخت‌ها به رقم بی سابقه ۲۶/۲ میلیارد دلار رسید که نسبت به سال گذشته در حدود ۲ برابر شد. عامل اصلی این مازاد، مثبت بودن تراز تجاری کشور به میزان ۳۴/۹ میلیارد دلار در نتیجه افزایش در درآمدهای نفتی و ثبات نسبی واردات می‌باشد. تحلیل‌های این گزارش با فرض درآمد نفتی ۶۰ میلیارد دلار، واردات ۴۱/۴ میلیارد دلار (خبرگزاری فارس، ۸۶/۰۱/۲۵) و حساب سرمایه منفی ۳ میلیارد دلار (بر اساس آمار بانک مرکزی برای ۶ ماهه اول ۱۳۸۵) می‌باشد.^۱

۱ - به جهت آنکه تنها آمار ۶ ماهه اول سال ۱۳۸۵ بانک مرکزی مربوط به تراز پرداخت‌ها موجود است، این بخش از گزارش با تکیه بر اظهارات مقامات بانک مرکزی و گزارش مطبوعات تهیه گردیده است که مآخذ در هر قسمت آورده شده است.

مازاد تراز تجاری در سال ۱۳۸۵ به رقم بی سابقه ۳۴/۹ میلیارد دلار رسید. این رقم حدود ۲/۵ برابر سال قبل از آن بود که رقم آن سال نیز خود ۳/۵ برابر سال ۱۳۸۳ بود. علت آن از یک سو ادامه افزایش درآمد نفت و از سوی دیگر کاهش نسبی رشد واردات بود. در سال ۱۳۸۵، صادرات غیر نفت با ۴۵/۵ درصد افزایش به ۱۶/۳ میلیارد دلار و درآمد حاصل از صادرات نفت با ۲۳ درصد افزایش به ۶۰ میلیارد دلار رسید. این رقم در سال ۱۳۸۴ حدود ۴۸/۸ میلیارد دلار و در سال ۱۳۸۳ برابر با ۳۶/۳ میلیارد دلار بود. قیمت هر بشکه نفت در سال جاری به ۵۵ دلار رسید که همچنان از میانگین آن در سال گذشته (۵۱/۳ دلار) بالاتر بود.

در طی همین دوره، واردات در مقایسه با مدت مشابه سال قبل، تنها ۱٪ رشد داشت و به رقم ۴۱/۴ میلیارد دلار رسید. بررسی آمار نشانگر کاهش نرخ رشد واردات در دو سال اخیر است. رشد واردات در سال ۱۳۸۲ حدود ۳۴ درصد، در سال ۸۳ حدود ۲۹ درصد، در سال ۱۳۸۴ برابر با ۷/۲ و در سال ۱۳۸۵ حدود ۱٪ بوده است. از سوی دیگر در ۶ ماهه اول سال، واردات نسبت به دوره مشابه سال گذشته خود ۳۴ درصد افزایش یافت. بنابراین در ۶ ماهه دوم سال، واردات بایستی ۲۸٪ کمتر از دوره مشابه سال ۱۳۸۴ رشد کرده باشد (۱۵/۸ میلیارد دلار در برابر ۲۱/۹ میلیارد دلار برای سال ۱۳۸۴). البته این تفاوت احتمالا تا حدودی به دلیل متفاوت بودن نحوه محاسبه تراز پرداختها در گمرک و بانک مرکزی می‌باشد. در عین حال مالیات بر واردات نیز در سال ۱۳۸۵ حدود ۱۰/۶٪ نسبت به سال ۱۳۸۴ رشد نشان می‌دهد.

در طی ۶ ماهه اول سال ۱۳۸۵، حساب سرمایه به رقم ۳- میلیارد دلار رسید. از سال ۱۳۸۱ تا پایان سال ۱۳۸۳ کشور با مازاد حساب سرمایه روبرو بود. حجم مازاد حساب سرمایه در سال ۱۳۸۳ به ۷/۴ میلیارد دلار رسید. در سال ۱۳۸۴، این رقم به منفی ۰/۴ میلیارد دلار رسید. بنابراین به نظر می‌رسد جریان سرمایه دستخوش تغییر گردیده باشد.

از طرفی، بر اساس آمار منتشره توسط "مرکز سرمایه‌گذاری‌های خارجی ایران" در سال ۱۳۸۵، حدود ۷۰ پروژه به ارزش ۱۰/۲ میلیارد دلار در سرمایه‌گذاری‌های خارجی توسط این مرکز به تصویب رسیده است که تقریباً برابر با کل سرمایه‌گذاری‌های خارجی تصویب شده در ۳ سال گذشته می‌باشد (در حدود ۱۱/۱ میلیارد دلار). به نظر می‌رسد زمینه برای سرمایه‌گذاری‌های خارجی بازتر شده است اگرچه تحریم‌های بین‌المللی تردیدهایی را ایجاد کرده است.

در طی دوره مورد بررسی، در نتیجه افزایش قابل توجه تراز پرداختها، ذخایر ارزی کشور احتمالا باید از ۶۵ میلیارد دلار گذشته باشد. بر اساس آمار بانک مرکزی، در ۶ ماهه اول سال ۹/۳ میلیارد دلار به ذخایر ارزی کشور افزوده شد. از طرفی به گفته صندوق بین‌المللی پول، در انتهای سال ۲۰۰۶، ۱۴/۹ میلیارد ریال به ذخایر ارزی کشور اضافه گردید.

در سال ۱۳۸۵، ارزش ریال در برابر دلار تضعیف شد و از ۹۰۲۶ ریال در سال ۱۳۸۴ به ۹۲۶۰ ریال در سال ۱۳۸۵ رسید که کمابیش با روند آن در سال‌های اخیر همخوانی دارد. با افزایش ارزش دلار در برابر یورو، به میزان ۱۰/۴ درصد، نرخ تبادل ارز ریال در برابر یورو به میزان ۷/۱ درصد بهبود یافت. مقایسه تغییرات در بازار بین‌بانکی و بازار غیر رسمی، تفاوت مشخصی را نشان نمی‌دهد. این بدان معنی است که درآمدهای ارزی کافی، بانک مرکزی را در کنترل نرخ ارز یاری نموده است.

در سال ۱۳۸۵، بر اساس اظهارات رئیس بانک مرکزی، مانده دیون خارجی به ۴۵/۳ میلیارد دلار رسید که نسبت به سال ۱۳۸۴ حدود ۳/۷ میلیارد دلار افزایش یافت. بنابراین نسبت بدهی‌های خارجی به ذخایر ارزی از ۱۰۷ درصد در سال ۱۳۸۳ و ۸۱ درصد در سال ۱۳۸۴ به ۷۵ درصد در سال ۱۳۸۵ کاهش یافته است.

بر اساس سخنرانی رییس کل بانک مرکزی در شانزدهمین سمینار سیاست پولی و ارزی، و همچنین مصاحبه وزیر محترم امور اقتصادی و دارایی، مبلغ ۲۰/۹ میلیارد دلار در سال ۱۳۸۵ به حساب ذخیره ارزی واریز شده است. به این ترتیب و با توجه به مانده ۱۰/۷ میلیارد دلاری حساب در ابتدای سال، موجودی آن به ۳۱/۶ میلیارد دلار رسید. از مجموع این مبلغ، ۲۲/۱ میلیارد دلار در طول سال مورد بررسی برداشت شده است که ۴ میلیارد دلار آن سهم بخش خصوصی، و ۱۸/۱ میلیارد دلار آن سهم بخش دولتی بود. با این حساب، در سال مورد بررسی سهم بخش خصوصی از حساب ذخیره ارزی به ۱۸٪ رسید. بدین ترتیب مانده پایان سال حساب به رقم ۹/۵ میلیارد دلار رسید.

عملکرد حساب ذخیره ارزی در دوره ۸۵-۱۳۷۹ (میلیارد دلار)

۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	جمع
تراز اول دوره	۰/۰	۵/۹	۷/۳	۸/۲	۸/۵	۹/۷	۱۰/۷
واریزی به حساب	۵/۹	۲/۲	۵/۹	۵/۸	۱۰/۵	۱۳/۲	۲۰/۹
جمع کل حساب	۵/۹	۸/۱	۱۳/۲	۱۴/۰	۱۹/۰	۲۲/۹	۳۱/۶
برداشت‌ها:	۰/۰	۰/۸	۵/۰	۵/۵	۹/۳	۱۲/۲	۲۲/۱
بخش خصوصی	۰/۰	۰/۱	۰/۵	۱/۱	۱/۸	۲/۵	۴/۰
بخش دولتی	۰/۰	۰/۷	۴/۵	۴/۴	۷/۵	۹/۷	۱۸/۱
تراز پایان دوره	۵/۹	۷/۳	۸/۲	۸/۵	۹/۷	۱۰/۷	۹/۵

تراز پرداخت‌ها (میلیارد دلار)

	مبلغ						درصد تغییر					
	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰
صادرات	۲۸/۵	۲۳/۹	۲۸/۲	۳۴/۰	۴۳/۸	۶۰/۰	۷۶/۳	-۱۶/۰	۱۸/۱	۲۰/۴	۲۸/۹	۳۷/۰
نفت و گاز	۲۴/۳	۱۹/۳	۲۳/۰	۲۷/۴	۳۶/۳	۴۸/۸	۶۰/۰	-۲۰/۴	۱۸/۸	۱۹/۱	۳۲/۷	۳۴/۴
کالاهای غیرنفتی	۴/۲	۴/۶	۵/۳	۶/۶	۷/۵	۱۱/۲	۱۶/۳	۹/۲	۱۵/۵	۲۵/۹	۱۳/۰	۴۹/۳
واردات	۱۵/۱	۱۸/۱	۲۲/۰	۲۹/۶	۳۸/۲	۴۱/۰	۴۱/۴	۲۰/۲	۲۱/۶	۳۴/۱	۲۹/۲	۷/۲
تراز تجاری	۱۳/۴	۵/۸	۶/۲	۴/۴	۵/۶	۱۹/۰	۳۴/۹	-۵۶/۸	۷/۴	-۲۶/۸	۲۶/۴	۲۳۹/۸
خدمات (خالص)	-۱/۵	-۰/۵	-۳/۵	-۴/۵	-۵/۰	-۵/۹	-۶/۵	-۶۶/۷	۶۰۷/۷	۲۹/۵	۱۰/۳	۱۷/۸
انتقالات (خالص)	-۰/۶	-۰/۷	-۰/۹	-۰/۹	-۰/۸	-۰/۹	-۰/۸	۱۵/۶	۲۵/۸	۳/۸	-۱۳/۱	۱۲/۵
حساب جاری	۱۲/۵	۶/۰	۳/۶	۰/۸	۱/۴	۱۴/۰	۲۹/۲	-۵۲/۱	-۴۰/۱	-۷۷/۲	۷۱/۶	۹۰۲/۹
خالص حساب سرمایه	-۴/۶	۱/۲	۲/۵	۴/۵	۷/۴	-۰/۴	*-۳/۰	-۱۲۵/۱	۱۲۰/۳	۷۶/۷	۶۵/۳	-۱۰۵/۴
تراز پرداخت‌ها	۷/۹	۷/۱	۶/۱	۵/۳	۸/۸	۱۳/۶	۲۶/۲	-۱۰/۰	-۱۴/۳	-۱۳/۵	۶۶/۳	۵۵/۰
خالص تغییر در ذخایر ارزی	۶/۵	۴/۸	۴/۷	۳/۷	۸/۷	۱۳/۶	*۱۴/۹	-۲۷/۱	-۲/۰	-۲۰/۵	۱۳۵/۳	۵۵/۴
مجموع ذخیره ارزی	۱۵/۴	۲۰/۲	۲۴/۹	۲۸/۶	۳۷/۳	۵۰/۹	۶۵/۸	۳۰/۸	۲۳/۱	۱۴/۹	۳۰/۶	۳۶/۴
مانده حساب ذخیره ارزی	۵/۶	۷/۳	۸/۱	۸/۳	۹/۴	۳/۴	۹/۵	۲۳/۴	۱۱/۰	۲/۷	۱۳/۰	-۶۳/۸
مانده دیون خارجی	۲۰/۰	۲۱/۰	۲۶/۰	۳۴/۷	۴۰/۰	۴۱/۱	۴۵/۳	۱۳/۳	۳۹/۰	۳۵/۹	۳۵/۵	۷۸/۱

* رقم ۶ ماهه می‌باشد.

** به گفته صندوق بین المللی پول

نمودار موازنه تجاری و اقلام تشکیل دهنده آن

